

Ovo mnijenje hladoumnoga političara moramo odlučno odbiti. Mi poričemo, da onakva alternativa u obće i postoji, te velimo, da kad bi ona u istinu i postajala, žena bi imala biti za ono prvo, nipošto pako za ono posljednje. Biedna propast znači samo fizičnu smrt, prostitucija znači smrt moralnu; a šta vriedi fizičan život, ako je on sramotom i neznačajnosti okaljan?

Znamo doduše, da je Mohl govorio sa stanovišta državnoga; ali mi scienimo, da ni ovo stanovište ne smie biti za emancipaciju: jer od koje koristi da ona bude državi? Emancipacija može joj samo pomnožati proletarijat ili povećati nemoral — a na taj način ne može država doći do idejalne prosvjetne države; ona će se njemu približiti prije onakvimi žrtvami: jer put u nebo vodi preko trnja.

Uzela se emancipacija u kojem mu drago od spomenutih gore oblika, ona je vazda vriedna, da podkopa državi temelje. Poviest nas o tom lahko uvjeri. „Kod naroda propadajućih — veli Roscher — opaža se često, da ponajprije socijalne, a dalje pače i duševne razlike izmedj obaju spolova ponestaju. Što više muževom nalik postaju žene, to više ženam podobni bivaju mužkarci. Nije dobar znak, ako imade skoro toliko znatnih spisateljica . . . koliko i spisatelja . . .“²² Velikomuču učenjaku narodnoga gospodarstva jamačno je pred očima lebdio narod njemački, koji se legijami svojih spisateljica toli rado ponosi. Mislimo, da je Roscher s nekim strahom izustio, da tako biva kod naroda propadajućih.

Slabih zagovornika našlo je pitanje žensko u svietu učenom; ali tim jaćih našlo je ono u duševno i moralno surovj svjetini. Emancipacija nije zaista bolje sudbine ni zaslužila, dok se ona bolje ne shvati. Žena se ima emancipirati, nu tekard duševno: to zahtieva velika bieda, materijalizam, pa i budućnost čovječanstva; a osobito onda, ako je osnovano — što jako